

*Лизень Євген Володимирович,
доктор філософії з історії та археології,
Центр східноєвропейських історико-політичних студій
(м. Івано-Франківськ, Україна)*

ЛОНГИН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ ТА ЙОГО ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Якщо про Лонгіна Цегельського як юриста, науковця та педагога, публіциста та політичного діяча є певні, хоч і скупі публікації, то про його дипломатичну активність мало відомо. Однак Л. Цегельський як дипломат проявив себе великим професіоналом. Висвітлення саме цієї діяльності допоможе більш глибоко розкрити ще одну сторону його всебічного таланту. Л. Цегельський був причетний до важливих зовнішньополітичних акцій України, а також до значних міжнародних подій у першій чверті ХХ ст.

Наприкінці 1918 р. Л. Цегельський повертається до Східної Галичини де бере активну участь у підготовці й організації Листопадового чину. 2 листопада

1918 р. у Львові в складі представницької української делегації, до якої входили К. Левицький, Р. Перфецький, М. Лозинський, С. Федак, А. Шептицький та інші, він проводить мирні перемовини зі щойно створеним Польським Комітетом Народовим, котрий претендував на отримання всієї повноти влади на західноукраїнських землях. Проте польська сторона не погодилась на запропоновані українською делегацією компромісні умови мирної угоди та зайняла вкрай жорстоку позицію, що зробило неминучим збройний конфлікт між польським та українським військом [4, с. 108–109].

У надзвичайно важких умовах польсько-української війни та міжнародної ізоляції керівництво Західноукраїнської держави приступило до організації власної дипломатичної служби, центрального апарату зовнішньополітичного відомства, завданням яких було встановлення відносин, насамперед, із сусідніми державами, країнами Антанти та пошуки союзників у боротьбі з Польщею. Цей процес розгорнувся на початку 1919 р., коли уряд ЗУНР після втрати 22 листопада 1918 р. м. Львова перебрався до м. Тернополя, а на початку січня 1919 р. до Станіславова (нині Івано-Франківськ). Станіславівський період для Л. Цегельського змінив характер його державотворчої діяльності [3, с. 43].

Очоливши відомство зовнішніх справ ЗУНР, Л. Цегельський зіткнувся із цілою низкою проблем. Він наголошував: «Людей котрі надавалися б до такої служби, можна було полічити на пальцях однієї руки..., не існувало традиції й досвіду в такій політиці» [1, с. 217]. Відтак питання фаховості серед кадрового складу в секретаріаті постало на порядку денному.

Очолюване Л. Цегельським зовнішньополітичне відомство починає будувати міжнародний курс із урахуванням економічних інтересів держави. Зазначимо, курс зовнішньої політики, що реалізувався Л. Цегельським, базувався на основі постанови Української Національної Ради (УНРади) від 10 листопада 1918 р., що визначала стратегічним пріоритетом об'єднання усіх українських земель в єдиній і неподільній державі. Таку постанову тоді було прийнято за активної участі Л. Цегельського, якого вважали одним із найавторитетніших членів УНРади. Таким чином, можна констатувати, що саме цю зовнішньополітичну лінію намагалися проводити й усі його наступники, доки Варшавська угода 1920 р. і пов'язані з нею події остаточно не розірвали державну єдність УНР [4, с. 115–116].

Як найважливішу частину реалізації Державним Секретарем закордонних справ своєї зовнішньополітичної концепції, можна розцінювати участь Л. Цегельського у подальшому процесі возз'єднання УНР і ЗУНР. Він брав безпосередню участь у підготовці «Ухвали Української Національної Ради з дня 3 січня 1919 року про злуку Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою» [2, с. 110]., яку від імені ЗУНР Л. Цегельський підписує спільно з Д. Левицьким.

В успішному проведенні Акту Злуки з ініціативи провідних галицьких і східноукраїнських політиків чи не найвагомішою, якщо йдеться про політичну акцію, була роль Л. Цегельського. Це був найпомітніший аспект його державницьких, зокрема й дипломатичних зусиль.

Водночас не поділяючи своїх поглядів із іншими українськими політиками Л. Цегельський зрікається членства в уряді ЗОУНР. Подавши у відставку, він не відійшов від політичної діяльності. Євген Петрушевич доручив йому переїхати спочатку до м. Відня, а згодом – утворити посольство ЗУНР у м. Вашингтоні [5, с. 45].

Літом 1919 р. Л. Цегельський виїхав у дипломатичній місії за кордон – і вже більше до краю не повернувся. У грудні 1919 р. до м. Відня прибув Є. Петрушевич, який визнав поїздки делегатів до США вкрай важливою. Місію очолив Л. Цегельський, а його заступником і водночас головою місії в Канаді став І. Боберський [4, с. 50]. Їхньою метою було одержання при співучасті українських організацій США та Канади фондів на підтримку ЗУНР, зокрема фондів для допомоги жертвам полько-української війни, фондів на національні інституції в Галичині та Буковині та фондів на ведення політики і державних справ ЗУНР, розвиток українських організацій та утримання уряду [4, с. 67].

До США Л. Цегельський прибув 11 квітня 1920 р. і розмістився у Нью-Йорку. Маючи за мету подвійну місію – гуманітарну та політичну – Л. Цегельський розпочинав свою діяльність дуже обережно, особливо зважаючи на досить ворожий настрій американських українців, одні з яких були великими прибічниками комуністів, інші – прихильниками С. Петлюри.

10 грудня 1921 р. Л. Цегельський самовільно покидає Сполучені Штати та виїжджає до м. Відня. За таких обставин Є. Петрушевич передає усі справи Л. Мишугі, уповноваживши його «тимчасово вести справи дипломатичного представництва Галицької Республіки, а також торговельно-фінансового відділу» [4, с. 120].

Після повернення до США, Л. Цегельський через політичні розбіжності з Є. Петрушевичем, відмовився від виконання обов'язків представника уряду ЗУНР. Згодом, через усім відоме рішення Ради Амбасадорів у березні 1923 р. про передачу Польщі Східної Галичини, припинило своє існування й саме представництво.

Підсумовуючи, слід зазначити, що дипломатичний талант Л. Цегельського характеризується новими теоретичними положеннями, оригінальністю його думок. Низка положень, які здавалися сучасникам Л. Цегельського другорядними, і, навіть утопічними, стали актуальними в нашу епоху. Численні явища міжнародного життя, на які він посилався для підтвердження своїх ідей та думок, і які в той час тільки зароджувалися, бурхливо розвиваються в наші дні. Його ідеї щодо міжнародного управління набули принципово нового звучання, особливо це виявляється на прикладі діяльності ООН, яка зміцнює свій універсальний характер.

Література:

1. Цегельський Л. Від легенд до правди. Спомини про події в Україні зв'язані з Першим листопадом 1918 р. Львів: Свічадо, 2003. 336 с.
2. Дацків І., Полич М. Лонгин Цегельський в історії української дипломатії (до 140-річчя від дня народження). Український історичний журнал. 2015. № 3. С. 108–121.
3. Здоровега М. Лонгин Цегельський біля витоків української дипломатії. Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець». 2009. № 2. С. 42–44.

4. Полич М. І. Громадсько-політична та державотворча діяльність Лонгіна Цегельського (1875–1950 рр.): дис. ... канд. історичних наук: 07.00.01. «історія України». Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2018. 240 с.
5. Дацків І. Особливості дипломатичного співробітництва між ЗУНР і УНР. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. 2011. № 10. С. 41–47.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.